

Aşura mərasimləri, mənəvi dəyər kimi

Müəllif: Dr. İbrahim Zöhrab oğlu Quliyev¹

Alınan tarix: 19/10/2016

qəbul tarixi: 05/11/2016

Giriş

Məqalədə Aşura qiyamının əzəməti, hədəfləri və mahiyyəti, Qurani-kərim və hədislərdə İmam Hüseyin (ə) fəzilətləri, Kərbəla ziyarətinin əhəmiyyəti haqda məlumat verilir. Həmçinin, Aşura mərasimlərinin fəlsəfəsi, onun xalqımızın mənəvi dəyəri olması barədə danışılır.

Məqalənin qısa xülasəsi

Məqalədə Aşura qiyamının əzəməti, hədəfləri və mahiyyəti, Qurani-kərim və hədislərdə İmam Hüseyin (ə) fəzilətləri, Kərbəla ziyarətinin əhəmiyyəti haqda məlumat verilir. Həmçinin, Aşura mərasimlərinin fəlsəfəsi, onun xalqımızın mənəvi dəyəri olması barədə danışılır.

Müqəddimə

Aşura müsəlman təqvimi ilə məhərrəm ayının onuncu günüdür. Bu gün imam Hüseyin (ə) şəhadəti ilə əlaqədar olaraq müsəlmanların matəm günüdür. Təəssüflər olsun ki, bəzən Aşura mərasiminin keçirilməsinə etiraz edən insanlar bu günün əhəmiyyətli bir gün olduğunu yaddan çıxarmışlar. Biz bu kiçik məqaləmizdə Aşuranın mahiyyəti, onun keçirilmə səbəbləri və dəlilləri haqqında kiçik araşdırma aparmaq istəyirik. Belə ki, ilk öncə imam Hüseyin (ə) islamdakı kimliyini ortaya qoymaq, daha sonra isə onun şəhadətilə əlaqədar bəzi məqamlara aydınlıq gətirmək istərdik.

Əvvəla, qeyd etmək lazımdır ki, Allah Qurani-kərimdə “Və ləyalin aşr-And olsun on gecəyə”- ayəsi bəzi təfsir əhlinə görə məhərrəm ayının ilk on gününə içilən anddır. Həmçinin Quranda Allahın nişanələrinə hörmət etmək təqvadan irəli gələn bir hal kimi

---

1. Fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, Bakı İslam Universitetinin müəllimi, guliyev.ibrahim.78@mail.ru

qiymətləndirilmiş,² Peyğəmbərə (s) Allahın günlərinin qeyd edilməsini müsəlmanlara bildirilmişdir.³ İmam Hüseyin (ə) şəhadəti ibrətamiz hadisələrlə dolu olmaqla yanaşı, dinimizin qorunub saxlanması və zalımlara qarşı peyğəmbərlərin apardıqları mübarizələrin davamı və son nöqtəsi deyilmi?

İmam Hüseyin (ə) haqqında kifayət qədər Qurani-kərim ayələri nazil olmuş və əziz Peyğəmbərimizin (s) mübarək dilində ümmətə əmanət olaraq buraxılmış bir şəxsdir. Bunu biz aşağıdakı ayə və hədislərdə də görürük.

Qurani-kərimdə İmam Hüseyin (ə) fəzilətləri

Görkəmli islam alimi Hafiz əl-Həskani səhih bir sənədlə Maidə surəsinin 67-ci ayəsinin Əlinin (ə) imaməti haqqında nazil olduğunu rəvayət edir: “Peyğəmbər (s) dedi: “Mən meraca gedəndə Ərşin altında eşitdim ki, deyilirdi: Əli (ə) hidayət bayrağı və mənə sığınanların sevimlisidir, Ey Məhəmməd! Bunu ümmətinə çatdır. Nəql olunur : Peyğəmbər (s) bunu dedikdə, Allah bu ayəni endirdi: **“Ya Peyğəmbər! Rəbbin tərəfindən sənə nazil olanı təbliğ et. Əgər bunu etməsən Allahın risalətini (sənə həvalə etdiyi peyğəmbərliyi) yerinə yetirmiş olmazsan. Allah səni insanlardan qoruyacaq. Allah küfr əhlini düz yola yönəltməz!”**⁴. Bu ayə Əlinin (ə) imamətini isbat etməklə yanaşı, imamətin xüsusi önəm daşdığını və islam ümmətinin imamsız təsəvvür olunmadığını diqqətə çatdırır. Hüseyin (ə) də bu imamət nurunun bir ulduzu olmaqla yanaşı, Əlinin (ə) övlədidir. Həmçinin o, dünya və axirət xanımlarının rəhbəri Fatimənin (ə) oğludur. İmam Sadiq (ə) buyurur: “Peyğəmbər (s) Fatiməni çox öpərdi. Bunu görən Aişə ona etiraz etdikdə Həzrət buyurdu: ey Aişə! Mən göylərə merac edəndə Cənnətə daxil oldum. Orada Cəbrail (ə) mənə yanına çağıraraq Tuba ağacının meyvəsindən yedirdi. Ondan belimdə bir şeylər əmələ gəldi ki, yer üzünə qayıtdıqdan sonra Xədicə Fatiməyə (ə) hamilə oldu. Mən onu öpdükdə Tuba ağacının ətrini duyuram”⁵.

---

2 Həcc, 32

3 İbrahim, 5

4Şəvahiidüt-tənzil, cild I, səh-187, hədis № 243

5Əllamə Hüveyzi, Təfsiru nurüs-səqəleyn, cild III, səh-131, hədis № 49

Bundan əlavə o, Əhli-beytdən olmaqla xüsusi üstünlük və fəzilətə malikdir. Quran buyurur: **“Siz ey ev əhli! Allah sizdən çirkinliyi yox etmək və sizi tərtəmiz, pak etmək istəyir”**⁶. Bütün təfsir əhlinə görə bu ayə təthir ayəsi kimi tanınır və Peyğəmbərə (s) zövcəsi Ümmü Sələmənin evində nazil olmuşdur. Bu haqda Müslüm bin Həccac ən-Nişapuri rəvayət edir: “Ümmü Sələmə deyir: bu ayə mənim evimdə nazil olmuşdur. Ayə nazil olanda Əli, Fatimə, Həsən və Hüseyin (ə) Peyğəmbərin (ə) dövrəsinə toplaşmışdılar. Mən də qapının astanasında oturmuşdum. Peyğəmbər (s) onları əbanın altına alıb dedi: Allahım bunlar mənim Əhli-beytimdir. Dedim: ey Allahın Rəsulu! Mən də ora daxil olum? Dedi: sən yerində qal, sən xeyir üzərindəsən.”⁷.

Quranda İmam Hüseyin (ə) fəzlətlərinə işarə edən ayələrdən biri salavat ayəsidir. Allah buyurur : **“Həqiqətən Allah və mələkləri Peyğəmbərə salavat göndərirlər. Ey iman gətirənlər! Siz də ona salavat göndərib, layiqincə salamlayın!”**⁸. İbn Həcər bu ayənin Peyğəmbərin (s) Əhli-beyti (ə) haqda nazil olması haqqında xeyli hədis nəql etmişdir. O, deyir: Kəb bin Ucrə belə rəvayət edir: “ Bu ayə nazil olduqda, Peyğəmbərə (s) dedik: Ey Allahın Rəsulu! Sənə necə salam göndərək? O, dedi: deyin: Allahummə sallı alə Muhəmmədin və ali Muhəmməd- Allahım Məhəmməd və onun ailəsinə salavat və salam göndər”⁹. Bu hədisin oxşarını Buxari də nəql etmişdir. O, deyir: Kəb bin Ucrə nəql edir: “deyildi: ey Allahın Rəsulu! Sənə salam göndərməyi bilirik, bəs sənə salavatı necə verək? Peyğəmbər (s) buyurdu: deyin: Allahummə sallı alə Məhəmmədin və alə ali Məhəmməd, kəma salleytə alə ali İbrahim, innəkə həmidun məcid, Allahummə barik alə Məhəmmədin və alə ali Məhəmməd, kəma barəktə alə ali İbrahim, innəkə həmidun məcid”¹⁰.

İmamın (ə) fəzilət və üstünlüklərinə çatdıran ayələrdən biri də **“Onları yubadıb saxlayın, çünki sorğu-sual olunacaqlar”**¹¹ ayəsidir. Bu haqda İbn Həcər¹², Əllamə

6əl-Əhzab-33

7Səhihi-Müslüm, cild VII, səh-130, Əhməd bin Hənbəl, Musəd, cid I, səh-330, Tirmizi, Sünən, cild V, səh-351, Hakim Nişapuri, əl-Mustədrək, cild III, səh-133, Təbərani, Mucəm, cild III, səh-48, Buxari, Tarixul-Kəbir, cild VIII, səh-187, İbn Həcər əl-Heytəmi, əs-Səvaiqül-mühriqə, səh-221

8əl-Əhzab-56

9əs-Səvaiqül-mühriqə, səh-225-226

10Səhihi-Buxari, səh-844, kitabut-təfsir, hədis № 4797

11əs-Saffat-24

12əs-Səvaiqül-mühriqə, səh-229

Huveyzi¹³ və digər hədis və təfsir alimləri Peyğəmbərdən (s) rəvayət edirlər: “Bu ayənin mənası Əli bin Əbi Talibin (ə) və Əhli-beytin (ə) vilayəti barəsində sorğu-sual olunacaqlar deməkdir”.

İmam Hüseyin (ə) üstünlüklərini bizə çatdıran ayələrdən biri də **“Biz ona böyük bir qurbanlıq əvəz verdik”**¹⁴ ayəsidir. Bu ayəni izah edən İmam Rza (ə) buyurur: “Allah İbrahimə (ə) oğlu İsmailin (ə) əvəzində ona nazil etdiyi qoçu kəsməyi əmr etdikdə, İbrahim (ə) Allahdan təmənna etdi ki, oğlu İsmail (ə) qurban kimi kəsilsin, çünki ona qoç kəsmək yox, oğlunu kəsmək əmr olunubdur. Allah ona belə vəhy etdi: Ey İbrahim! Yaratdıqlarım içində sənə ən çox sevimli olan kimdir? İbrahim (ə) dedi: Ey Rəbbim! Yaratdıqlarım içində mənə ən sevimli olan həbibin Məhəmməddir (s). Allah vəhy edərək dedi: sənə o çox sevimlidir yoxsa öz canın? İbrahim (ə) dedi: O, mənə canımdan da sevimlidir. Allah vəhy etdi: sənə onun övladı sevimlidir yoxsa sən öz övladın? İbrahim (ə) dedi: onun övladı. Allah vəhy etdi: onun övladını onun düşmənləri zülmə başını kəsərlər, onun öldürülməsi sənə qəlbini ağrıdır yoxsa oğlunun qurban kəsilməsi? İbrahim (ə) dedi: ey Rəbbimin onun zülmə kəsilməsi mənim qəlbimi daha ağrıdır. Allah dedi: ey İbrahim! Məhəmmədin (s) ümmətindən bir dəstə ondan sonra onun oğlu Hüseyini (ə) zülm və düşmənçiliklə qoç kəsən kimi kəsərlər. İbrahimin (ə) qəlbini bu hadisədən qəmgin oldu və o, buna ağladı”¹⁵.

İmamın (ə) fəzilətinin ali olduğunu isbat edən ayələrdən biri də **“Sənə göndərilən bilikdən sonra buna dair sənənlə mübahisə edənlər olsa, onlara de ki: gəlin biz də oğlanlarımızı, siz də oğlanlarınızı: biz də qadınlarımızı, siz də qadınlarımızı: biz də özümüzü siz də özünüzü çağırmaq! Sonra Allahdan yalvarıb yalançılara lənət etməsini diləyək!”**¹⁶. Bu ayə haqqında İbn Həcər əl-Heytəmi Carullah Zəməxşəridən nəqlən deyir: “Əhli-beytin fəzilətinə bundan güclü dəlil tapmaq mümkün deyildir. Onlar Əli, Fatimə, Həsən və Hüseyindir (ə). Bu ayə nazil olduqda Peyğəmbər (s) Hüseyini qucağına alıb, Həsənin (ə) də əlindən tutdu. Fatimə (ə) və Əli (ə) də onun ardınca

13Təfsiru nurüs-səqəleyn, cild IV, səh-29

14əs-Saffat-107

15Əllamə Hüveyzi, Təfsiru nurüs-səqəleyn, cild IV, səh-429-430

16Ali-İmran-61

gedirdi. Buradan məlum olur ki, ayədə məqsəd onlardır və Fatimənin (ə) övladları və onların zürriyyətləri Peyğəmbərin (s) övladı hesab olunur, ona nisbət verilir¹⁷. İbn Həcər adı çəkilən əsərində belə bir hədis də nəql edir: “Əli (ə) Peyğəmbərin (s) yanına daxil oldu. Peyğəmbər (s) ayağa qalxıb onu qarşıladı, alnından öpdü və sağ tərəfində oturdu. Abbas Peyğəmbərə (s) dedi: onu çox istəyirsənmi? Həzrət buyurdu: ey əmi! And olsun Allaha! Allah onu məndən çox istəyir. Allah bütün peyğəmbərlərin (s) zürriyyətini onların öz bellərindən, mənim zürriyyətimi isə Əlinin (ə) belindən qərar vermişdir”¹⁸.

İmam Hüseyin (ə) haqqında nazil olmuş ayələrdən biri də **“Allah iman gətirib yaxşı əməllər edən bəndələrinə bununla müjdə verir de ki: mən sizdən bunun [risaləti təbliğ etməyimin] müqabilində qohumluq məhəbbətindən başqa bir şey istəmirəm..”**¹⁹ ayəsidir. Bütün təfsir və hədis əhlinə görə bu ayədə məqsəd Peyğəmbərin (s) yaxın qohumları olan Əliyə (ə), Fatiməyə (ə), Həsənə (ə) və Hüseyinə (ə) məhəbbət göstərilib onları sevməkdir. Bu ayə təfsirçilərin yanında “Məvəddət” ayəsi kimi tanınır. Bu ayənin təfsiri haqqında Əllamə Hüveyzi belə rəvayət edir: “İsmail bin Əbdülxaliq İmam Sadiqə (ə) dedi: Bəsrə əhli bu ayə haqqında deyir ki, qohumluq məhəbbəti dedikdə, Peyğəmbərin (s) qohum-əqrəbası nəzərdə tutulur. İmam (ə) buyurdu: yalan deyirlər. Bu ayə bizim, xüsusilə də Əhli-beytin (ə) Əlinin (ə), Fatimənin (ə), Həsənin (ə) və Hüseyin (ə) haqqında nazil olmuşdur”²⁰.

İmam Hüseyin (ə) fəzilətlərinə işarə edən ayələrdən biri də **“Hamınız bir yerdə Allahın ipindən möhkəm yapışın, bir-birinizdən ayrılmayın”**²¹ ayəsidir. Bu ayədə məqsədin Əhli-beyt (ə) olduğunu görkəmli islam alimləri Sələbi “Təfsiru-Sələbi” əsərində, İbn Həcər əl-Heytəmi isə “əs-Səvaiqül-mühriqə”²² əsərində İmam Sadiqdən (ə) rəvayət edirlər: “Biz Allahın ipiyik ki, bizim haqqımızda, **«Hamınız Allahın ipindən**

17əs-Səvaiqül-mühriqə, səh-238, Carullah Zəməxşəri, Təfsirul-Kəşşaf, cild I, səh-361-362, Əhməd bin Əli əl-Cəssas, Əhkamul-Quran, cild II, səh-18-19, əl-Qazi Nəsrüddin Beyzavi, Təfsiru-Beyzavi, cild I, səh-163, Məhəmməd bin Əhməd əl-Qurtubi, əl-Camiul-Əhkamil-Quran, cild II, səh-67, Hakim əl-Həskani, Şəvəhidüt-tənzil, cild I, səh-123-124, hədis № 170-171

18əs-Səvaiqül-mühriqə, səh-239

19əş-Şura-23

20Təfsiru nurüs-səqəleyn, cild IV, səh-572, hədis № 65

21Ali İmran -103

22səh-233

möhkəm yapışın, bir-birinizdən ayrılmayın» demişdir”. Bu ayədən belə məlum olur ki, İmam Hüseyn (ə) digər imamlarla (ə) birlikdə yer üzündə Allahın möhkəm ipidir və ondan yapışmadan nicata yetişmək mümkün deyildir.²³

Peyğəmbər (s) buyurur: “Həsən və Hüseyn dünyada mənim iylədiyim iki reyhandır”²⁴.

Peyğəmbər (s) digər bir hədisində buyurur: “Həsən (ə) və Hüseyn (ə) Cənnət cavanlarının ağasıdır”²⁵.

Peyğəmbər yenə buyurur: “Hüseyn (ə) məndəndir, mən də Hüseyndənəm(ə). Hüseyni (ə) sevən hər kəsi Allah sevmişdir”²⁶.

Həmçinin buyurub: “ey Əli! Həqiqətən Həsən (ə) və Hüseyn (ə) mənim zəhnimi çox məşğul edirlər. Mən onlardan başqa heç kimsəni bu qədər sevmirəm. Çünki Rəbbim mənə əmr etmişdir ki, onları və onları sevəni sevim”²⁷.

Həzrət digər bir hədisində buyurur: “Hər kəs Həsən və Hüseyni sevsə, məni sevmişdir. Hər kəs onları qəzəbləndirsə, məni qəzəbləndirmişdir”²⁸

İmran bin Həsin rəvayət edir: “Peyğəmbər (s) mənə dedi: Ey İmran! Həqiqətən hər bir qəlbin bağlı olduğu bir şey vardır. Mənim də qəlbim bu iki oğlana bağlıdır. Dedim:ey Rəsuləllah! Qəlbinin hamısını bunlara bağlıdır? Dedi:ey İmran! Onlara olan sevgimin əksəriyyətin səndən gizlədirəm. Allah mənə əmr etmişdir ki, bunları sevim”²⁹.

Əbu Zər əl-Qəffari nəql edir: “Peyğəmbər (s) mənə Həsən (ə) və Hüseyni (ə) sevməyi əmr etmişdir. Mən də onların ikisini çox sevirəm və onları sevənləri də çox sevirəm. Çünki Peyğəmbər (s) onların ikisini çox sevərdi”³⁰.

Həmçinin Əbu Zər rəvayət edir: “Peyğəmbəri (s) Həsən və Hüseyni öpən gördüm. O, dedi: hər kəs Həsən (ə) və Hüseyni (ə) və onların övladlarını sevsə, Cəhənnəm onun

---

23 Daha geniş məlumat üçün bax: İbrahim Quliyev, Hədisi-şəriflərdə müqəddəs şəhərlərin tarixi, Bakı, nurlar, 2012, Kərbəla fəslinə.

24Səhihi-Buxaridə nəql olunub

25Hürr Amili, Vəsailüş-şiə

26İbn Qələveyh, Kamilüz-ziyarət, səh-116, hədis № 125, Əllamə Məclisi, Biharül-ənvar, cild 43, səh-261

27İbn Qələveyh, Kamilüz-ziyarət, səh-112, hədis № 116, Əllamə Məclisi, Biharül-ənvar, cild 43, səh-269

28Əbulqasim Təbərani, Möcəmil-kəbir, ikinci nəşri, 1404/1984, cild III, səh-48, hədis № 2645

29İbn Qələveyh, Kamilüz-ziyarət, səh-113, hədis № 117, Əllamə Məclisi, Biharül-ənvar, cild 43, səh-269

30İbn Qələveyh, Kamilüz-ziyarət, səh-113, hədis № 118, Əllamə Məclisi, Biharül-ənvar, cild 43, səh-269

üzünü yandırmaz, hətta onun günahı saysız-hesabsız olsa belə. Amma bu şərtlə ki, onun günahları onu imandan xaric etməmiş olsun”³¹.

Abdullah bin Məsud rəvayət edir: “Peyğəmbərdən eşitdim ki, deyirdi: hər kəs mənə sevirsə, bu iki oğlumu sevsin. Çünki Allah mənə bunları sevməyi əmr etmişdir”³².

İmam Sadiq (ə) buyurur: “Peyğəmbər (s) buyurmuşdur: hər kəs Allahın Quranda dediyi möhkəm ipdən yapışmaq istəyirsə, Əbu Talib oğlu Əlini (ə) özünə rəhbər tutsun, Həsən (ə) və Hüseyni (ə) isə sevsin. Çünki Allah öz ərşinin üstündə onları sevmişdir”³³.

Peyğəmbər (s) buyurur: “Hər kəs Həsən (ə) və Hüseyinə (ə) nifrət edərsə, Qiyamətə üzünün əti tökülmüş halda gələcək və o, şəfaətimə nail olmayacaqdır”³⁴.

Əli (ə) buyurur: “Həsən (ə) və Hüseyin (ə) Peyğəmbərin (s) iylədiyi reyhandır”³⁵.

Hədisi-şəriflərdə Kərbəla hadisəsi

Məşhur islam alimi Əhməd bin Hənbəl rəvayət edir: “Əli (ə) Süffeyn döyüşünə gedərkən Kərbəla ərazisində dayandı. O, buranın hara olduğunu soruşduqda dedilər: bura Neynəvadır. Əli (ə) dedi: səbr et ey Əba Ədillah! Səbr et ey Əba Əbdillah! Ona dedilər: nə baş verir? O, dedi: bir gün Peyğəmbərin (s) yanına daxil oldum və onu gözü yaşlı gördüm. Dedim səni kim qəzəbləndirib ki, gözlərindən belə yaş gəlir ya Rəsulallah? Dedi: Cəbrail (ə) mənim yanımda idi. O, mənə dedi ki, Hüseyini (ə) Fəratın sahilində öldürəcəklər. Onun türbəsindən iyləmək istəyirsənmi? Dedim: bəli. O, əlini uzadıb o torpaqdan götürdü mənə verdi. Buna görə gözlərim yaşarıb”³⁶. Bundan başqa digər sünnü qaynaqlarında Hüseyinin (ə) Fərat sahilində, Kərbəla çölündə şəhid ediləcəyi və Peyğəmbərin (s) ona ağlayıb göz yaş tökməsi haqqında hədislər vardır³⁷.

31İbn Qələveyh, Kamilüz-ziyarət, səh-114, hədis № 119, Əllamə Məclisi, Biharül-ənvar, cild 43, səh-269

32İbn Qələveyh, Kamilüz-ziyarət, səh-113, hədis № 120, Əllamə Məclisi, Biharül-ənvar, cild 43, səh-270

33İbn Qələveyh, Kamilüz-ziyarət, səh-114, hədis № 121, Əllamə Məclisi, Biharül-ənvar, cild 43, səh-270

34İbn Qələveyh, Kamilüz-ziyarət, səh-115, hədis № 122, Əllamə Məclisi, Biharül-ənvar, cild 43, səh-270

35İbn Qələveyh, Kamilüz-ziyarət, səh-115, hədis № 124, Əllamə Məclisi, Biharül-ənvar, cild 43, səh-270

36Müsnədi-Əhməd, cild I, səh-86, hədis № 648, Hənbəli Muqəddəsi, əl-Əhadisil-Muxtarə, Məkkə çapı, cild II, səh-375, hədis № 758, Məcməüz-zəvaid, cild IX, səh-187

37Bax: İbn Əbi Şeybə, Musənnəf, cild VII, səh-477-478, hədis № 37366, Müsnədi-Bəzzar, cild III, səh-101, Müsnədi-Əbi Yəla, cild I, səh-298, Təbərani, Möcəməül-kəbir, cild III, səh-105, Hakim Nişapuri, əl-Müstədrək ələ səhiheyin, cild III, səh-194

İbn Həcər əl-Heytəmi Aişədən rəvayət edir: “Peyğəmbər (s) buyurdu: Cəbrail (ə) mənə xəbər verdi ki, oğlum Hüseyini (ə) məndən sonra Tif adlı çöldə qətlə yetirəcəklər. Bu torpağı mənə gətirdi və xəbər verdi ki, bu onun yatdığı yer olacaqdır”³⁸.

Bu və ya buna bənzər bir çox hədisi-şəriflərdən bəlli olur ki, Kərbəla hadisəsinin baş verməsi qabaqcadan Allah tərəfindən Peyğəmbərə (s) xəbər verilmişdir. Deməli, bu hadisənin törədilməsi əzəldən ilahi elmdə təsbit olunmuş və Allah əhatəli elmi ilə bunu əvvəlcədən bilmişdir. Necə ki, Quran buyurur : **“O, bütün yaranmışların keçmişini və gələcəyini bilir. Onun elmi göyləri və yeri əhatə etmişdir”**³⁹. Amma bu hədislərin mənası o demək deyildir ki, Kərbəla hadisəsi Allah tərəfindən yazılmış və ondan qaçmaq heç cürə mümkün deyildir. Təəssüflər olsun ki, bu növdən olan hədislər bəzi insanların təfəkküründə çəşqinliq yaratmış və nəticədə onlar əzəli ilahi elmlə cəbəriyyə əqidəsini bir- birlərinə qarışdırmışlar. Çünki cəbəriyyə əqidəsinə görə insan ixtiyar sahibi deyil, o nə edirsə, ilahi yazı əsasında edir. Hətta insanın günah etməsini Allah tərəfindən olduğunu iddia edən cəbərilər Kərbəla hadisəsində Yezidin bu işi özbaşına deyil, ilahi təqdir əsasında etdiyini deyirlər. Bu əqidə isə əlbəttə ki, həqiqi islam əqidəsi deyil və ola da bilməz. Çünki hər şey bu əqidə sahiblərinin dedikləri kimi olsaydı, onda Allahın bu qədər peyğəmbərlər və kitablar göndərərək insanları pis yoldan çəkendirib doğru yola çağırmasının nə mənası olardı?! Əgər onların əqidəsi doğru olsaydı, onda bütün günahların hamısı qanuniləşmiş olardı və bununla da günahkarlar üçün nəzərdə tutulmuş ilahi əzab öz əhəmiyyətini itirərdi. Necə ki, Yezid və onun tərəfdarları bu əqidəni dəstəkləməklə özlərini “təmizə” çıxarırdılar. Halbuki Qurani-Kərim buyurur: **“Kim zərrə qədər yaxşı iş görsə, onun xeyrini görəcəkdir. Kim zərrə qədər pis iş görsə, onun zərərini görəcəkdir”**⁴⁰. Deməli Yezid İmam Hüseyini (ə) öldürməklə özünü əbədi ilahi əzaba düşər etmişdir. Peyğəmbər (s) buyurur : “Cənnət mənim Əhli-beytimə zülm edənə və ailəmə əziyyət edənə haram olmuşdur. Hər kəs Əbdülmüttəlib

---

38əs-Səvaiqül-mühriqə, səh-292

39Bəqərə-255

40əl-Zilzal-7-8

övladlarından birinə yaxşılıq etsə, amma mükafatlanmasa, Qiyamət günü mən Rəbbimlə görüşəndə onu mükafatlandıracağam”⁴¹.

Kərbəla ziyarətinin savabı

Peyğəmbər (s) Hüseyinə (ə) dedi: “Ey oğlum! Cəbrail (ə) mənə xəbər gətirdi ki, məndən sonra səni qətl edib bədənini parçalayacaqlar. Hüseyin (ə) dedi: Babacan! Bizim qəbirlərimizi ziyarət edənlər üçün nə səvab vardır? Peyğəmbər (s) buyurdu: Oğlum! Ümmətimdən hər kəs sizi ziyarət etsə, sizə əl sürtsə, mənə vacibdir ki, Qiyamət günü gəlib onu ziyarət edim, onu qiyamətin dəhşətli əhvalından xilas edim və onu Cənnətdə sakinləşdirim”⁴².

Hədisdə deyilir: “Bir şəxs İmam Sadiqin (ə) yanına gəlib Məkkədə mal-mülk alıb ora köçmək istədiyini dedi. İmam (ə) ona buyurdu: bunu etmə. Çünki Məkkə əhli açıq-aşkar Allaha qarşı küfr edirlər. Ravi dedi: Əgər belədirsə, Mədinədə alımmı? İmam (ə) dedi: onlar məkkəlilərdən də pisdirlər. Ravi dedi: bəs harada məskən salım? İmam (ə) buyurdu: İraqda Kufə şəhərində al. Onun yanında bir qəbir vardır ki, bəlaya giriftar olan oraya gəlmişlər. Bu Kərbəladakı İmam Hüseyinin (ə) qəbridir. Əlinin (ə) qəbri yanında ona qonşu olmaq 700 illik ibadətdən, Hüseyinin (ə) qəbrinə qonşu olmaq isə 70 illik ibadətdən üstündür”⁴³.

İmam (ə) digər bir hədisində isə buyurur: “Kərbəlada Hüseyinin (ə) yanında qalmağın bir günü min ayın ibadət və əməllərinə bərabərdir”⁴⁴.

İmam Zeynüləbidin (ə) buyurur: “Mən Kərbəlada atam Hüseyinin (ə) qəbri kənarında olanda sanki möhtəşəm qəsrlərdəyəm... Ravi İmam (ə) dedi: orada qalan şəxsə nə mükafat var? Həzrət buyurdu: Hər günü min aya bərabərdir. Ravi yenə dedi: bəs oranı ziyarət üçün xərc çəkən və orada gəlib xərcləyən üçün nə mükafat var? İmam (ə) buyurdu: bir dirhəm min dirhəm əvəzidir”⁴⁵.

41Carullah Zəməxşəri, Təfsirul-Kəşşaf, cild IV, səh-213

42Əllamə Həiri, Dairətül-məarif, cild VIII, səh-251, Əllamə Məclisi, Biharül-ənvar, cild 101, səh-148

43Əllamə Həiri, Dairətül-məarif, cild XV, səh-139

44Əllamə Həiri, Dairətül-məarif, cild XV, səh-139

45Əllamə Həiri, Dairətül-məarif, cild XV, səh-140

“İmam Sadiq (ə) ona qonaq olmuş şəxsə dedi: sən Hüseyini (ə) ziyarət edirsənmi? Qonaq dedi: onu üç ildə bir dəfə ziyarət etmişəm. İmam (ə) üzü qəzəb halını aldı və həmin şəxsə dedi: and olsun Allaha! Hansı ki, ondan başqa Allah yoxdur, Kərbəlanı ziyarət etsəydin bu sənin üçün daha xeyirli olardı. Bilmirsən ki, Allah Məkkəni hərəm götürməzdən əvvəl Kərbəlanı hərəm, əmin və mübarək yer olaraq götürmüşdür?

İmam Zeynüləbidin (ə) buyurur: “Allah Kərbəlanı əmin yer və mübarək məkan etmişdir. Allah yer üzünü silkələyəndə onu yaydı və ucaltdı, onun torpağını nurlu və saf etdi. Onu Cənnət bağlarından da üstün bağ etdi və onu Cənnətdə ən üstün məskən etdi. Orada peyğəmbərlərdən və mürsəllərdən başqa kimsə sakin olmaz. Ulduzlar yer əhli üçün parlaqlı olduğu kimi ora da Cənnət bağçaları içərisində gül saçır. Kərbəlanın nuru cənnət əhlinin hamısını bürüyür və deyər: mən Allahın müqəddəs, pak və mübarək yeriyəm hansı ki, şəhidlərin böyüyünü və cənnət cavanlarının rəhbərini özümdə saxlamışam”⁴⁶.

Müaviyə bin Vəhəb rəvayət edir: “Bir gün İmam Cəfər Sadiqin (ə) xidmətinə getmişdim, gördüm o həzrət namaz qılmaqla məşğuldur. Onun namazı bitirməsini gözləmək üçün oturdum. İmam (ə) namazı bitirdikdən sonra münacat etməyə başladı. O, Allaha belə dua edirdi: Allahım! Biz Əhli-beytə kəramət əta etmişən, Qiyamətdə ümmətin şəfaətini bizə vədə vermişən, risalət elmini bizə verib və bizi Peyğəmbərin (s) varisi qərar vermişən və keçmiş ümmətləri bizimlə xətm etmişən. Keçmiş və gələcək elmləri bizə əta etmişən və bizim vilayətimizi insanlara vacib buyurmusan. Səndən istəyirəm babam İmam Hüseyinin (ə) məzari-şərifini ziyarətə gələnləri əfv et. Onların günahlarını bağışla. O kəslər ki, evlərindən, yurd-yuvalarından çıxıb ziyarət məqsədi ilə səfərin hər bir əzab əziyyətinə qatlaşaraq var-dövlətindən və canlarından keçirlər, onlara bizim tərəfimizdən mükafat əta elə. Bütün müşkül işlərini həll etməklə onları istəklərinə çatdır. Bu yolda nə qədər xərc etsələr, birə min əvəzini ver. Evdə əhli-əyalını valideynlərini və övladlarını yerin və göyün bəlalarından qoru. Özünü də hər növ xəta-bəladan uzaq, öz amanında saxla, öz evlərinə sağ-salamat getmələrinə kömək et. Özünü

46İbn Qələveyh, Kamilüz-ziyarət, səh-451, hədis № 678, Əllamə Məclisi, Biharül-ənvar, cild 101, səh-108, Əllamə Nuri, Müstədrəkül-vəsail, cild X, səh-323, Hürr Amili, Vəsailüş-şiə, cild XIV, səh-515

və ailəsini insanların vəsvəsələrindən və şeytanın şərindən uzaq elə. Onların qohum-qardaşlarına və vilayətlərində yaşayan saleh bəndələrə əmin-amanlıq əta et.

O kəslərin ki, ürəklərində babam Hüseyin (ə) eşqi var və onun qəbrini ziyarət etmək eşqindədirlər, lakin maneçilik üzündən ziyarət edə bilmirlər o maneləri tezliklə aradan apar. Hüseyin (ə) ziyarətinə tərəf istiqamətlənən və onun məzarına sürtünən üzləri Qiyamətdə şəfaət müjdəsi ilə ağ və gülürüz elə. İmamın (ə) özünün və əhli-əyalının müsibətinə ağlayan gözləri dünya və axirətdə qəmgin eləmə. Həmçinin bizim müsibətlərimizə yanan ürəklərə rəhm elə, onları Cəhənnəm odunda yandırma. Su içərkən, Kərbəlanın susuz qurbanlarını yad edib, onlara salam və salavat göndərən kəsləri Qiyamətdə Cənnətin müqədiməsi olan Kəvsər suyu ilə sirab elə.

İmam Sadiq (ə) bu duaları etdikdən sonra səcdədən başını qaldırdı. Mən ona dedim: Ey movlam! Bu duanı sizdən eşitdikdən sonra qəlbimdə həcdən çox Kərbəlanı ziyarət etmək arzusu yarandı. O, buyurdu: Ey Müaviyə! Səni kim saxlayıb və sənə kim mane olur ki, o böyük şəxsi ziyarət etmirsən? Dedim: Allah məni sənə fəda etsin! Onun ziyarətinin bu qədər fəzilətli olduğunu bilmirdim.

İmam (ə) buyurdu: Ey Müaviyə! O həzrəti ziyarət edənlərə göydə daha çox dua edərlər, nəinki yerdə. O ziyarətçilərə Peyğəmbər (s), Əli (ə), Fatimə (ə), Həsən (ə) və digər imamlar (ə) dua edərlər. Sən istəməzsən ki, o kəslərdən olasan ki, Qiyamətdə mələklər başları üstündə dolanıb onları mühafizə etmiş olsun? İstəməzsən ki, məhşərə günahlardan təmizlənmiş halda gələsən? Məgər istəməzsən ki, o kəslərdən olasan ki, onun şəfaətçisi babam Peyğəmbər (s) özü olsun? Ey Müaviyə! Əgər istəyirsən dünya və axirət səadətinə yetəsən, özünü belə nemətdən məhrum etmə!”⁴⁷.

Beləliklə, bu məqaləni yazmaqla belə bir nəticəyə gəldik ki, İmam Hüseyin (ə) matəm mərasimini təşkil etmək, belə məclislərdə iştirak etmək və ağlamaqla o həzrəti (ə) yad etmək əziz Peyğəmbərimiz (s) tərəfindən əsası qoyulmuş bir sünnədir. Şükürlər olsun ki, ölkəmizdə Aşura mərasimi hər il yüksək səviyyədə təşkil olunur və təbəqəsindən asılı olmayaraq bütün insanlar orada iştirak edirlər.

47Hacı Əbdürrəhman Yusifpur, Məşhəd və Kərbəla ziyarəti, səh-49-50